

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

РЕФЕРАТ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності 242 «Туризм»
за освітньою програмою «Економіка та організація туристичної діяльності»
на тему: «Кризи у туристичній сфері, їх наслідки для економіки та шляхи подолання
(на прикладі туристичного руху в Україні та світі)»

Виконавець:

Студентка Центру заочної форми навчання

Лунгу Дар'я Геннадіївна_____

/підпис/

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, професор

Герасименко Віктор Григорович_____

/підпис/

АНОТАЦІЯ

Лунгу Д.Г. «Кризи у туристичній сфері, їх наслідки для економіки та шляхи подолання (на прикладі туристичного руху в Україні та світі)»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього рівня бакалавра зі спеціальності 242 «Туризм» за освітньою програмою «Економіка та організація туризму»

Одеський національний економічний університет . – Одеса, 2023

У роботі представлено теоретичні уявлення сучасних науковців про сутність криз у туристичній сфері. Розкрито етимологію і семантику поняття «криза»

Здійснено аналіз розвитку світового туризму і національного туристичного руху в Україні в умовах епідеміологічної небезпеки та військової агресії росії проти України. Визначено економічні збитки від кризи у туристичній сфері унаслідок пандемії коронавірусу та війни в Україні.

Запропоновано заходи антикризового характеру для виходу вітчизняної туристичної галузі з кризового стану.

Ключові слова: криза, туристична сфера, пандемія, військова агресія, антикризове управління.

ANNOTATION

Lunhu D « Crises in the tourism sector, their consequences and ways to overcome them (on the example of tourism in Ukraine and the world)»

Qualification work for bachelors degree in specialty 242 « Tourism» under the educational program « Economics and organization of tourism»

Odessa National University of Economics. Odessa, 2023

The work considered theoretical manifestations of the current scientists about the current crisis in the tourism sector. Describe the etymology and semantics of the concept of «crisis».

An analysis was made of the development of light tourism and national tourism in Ukraine in the minds of the Covid – 19 pandemic and the Russian aggression against Ukraine.

Economical contractions have been appointed in the face of the current crisis in the tourism sector.

It is recommended to enter the anti-crisis nature for the exit of the countrys tourist gallery from the crisis camp,

Key words: crisis, pandemic, tourism sector, military aggression, anti-crisis management

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. За останні декілька років туристична індустрія через пандемію та довгі карантинні заходи знаходиться, як і більшість бізнесу, в кризовому стані. Вона втратила велику кількість підприємств, які не змогли вижити на ринку, а ті підприємства, що залишились, повинні пристосовуватись до нових умов праці, з дотриманням карантинних вимог та новими потребами споживачів послуг. Вони також мають запропонувати нові напрями туристичного бізнесу, які в сучасних умовах забезпечать весь комплекс послуг, з додатковим спектром сервісу та дотриманням умов безпечного подорожування.

На тлі поступового відновлення туризму в світі після пандемії коронавірусу, Україна зіткнулась з новим випробуванням - військовою агресією росії проти нашої держави, яке торкнулося усіх сфер суспільного життя, в тому числі і туристичного руху. Із початком повномасштабної війни з росією і введенням військового стану на території нашої держави у лютому 2022 року туристичну галузь охопила нова хвиля кризи, якої поки що не видно кінця.

Питаннями туристичного бізнесу в умовах кризових ситуацій займаються зараз багато науковців. Проте до сих пір залишаються недостатньо розкритими проблемні питання, що присвячені комплексному аналізу стану ринку туристичних послуг, швидкої адаптації суб'єктів господарювання до сучасних реалій, можливим шляхам виходу з кризового стану туристичного бізнесу.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є міжнародний та національний туризм в умовах епідеміологічної небезпеки та військового стану.

Предметом дослідження є виявлення впливу кризи у світовому та національному туризмі на економіку країни.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження та аналіз стану світової туристичної галузі в умовах кризи, виявлення її наслідків, узагальнення

світового досвіду щодо відновлення галузі туризму у посткризовий період, визначення можливих напрямів подолання кризи та подальших перспектив ринку туристичних послуг в Україні.

Для досягнення мети в роботі поставлено та вирішено низку завдань, які дозволили структурувати дослідження на декілька розділів:

- визначити етимологію і семантику поняття «криза», межі його застосування
- встановити зв'язок між розвитком туризму та розвитком економіки країни;
- вивчити та узагальнити історичний досвід впливу криз на туристичну сферу;
- проаналізувати розвиток міжнародного туризму в умовах епідеміологічної небезпеки та військових дій;
- визначити економічні збитки від кризи у туристичній галузі;
- обґрунтувати можливі шляхи подолання кризи у вітчизняному туризмі.

У кваліфікаційній роботі використано такі **методи**:

методи абстрагування, аналізу та синтезу – при логічному дослідженні фактів, наукових підходів, формуванні понять, думок, здійсненні висновків; метод системного аналізу - при дослідженні структурних зв'язків між різними елементами світового туристичного руху; метод порівняння - з метою встановлення схожості та відмінності різних об'єктів та явищ за суттєвими ознаками; метод індукції, який дає можливість побудови загального висновку на основі окремих елементів;

Інформаційною базою дослідження стали матеріали, звіти та рейтинги міжнародних організацій, у т.ч. ЮНВТО - Всесвітньої туристської організації, ВООЗ – Всесвітньої організації охорони здоров'я, ЄБРР – Європейського банку реконструкції та розвитку, звіти та довідки Державного агентства розвитку туризму України, Державної служби статистики України, наукові праці іноземних та вітчизняних туризмологів.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота має таку структуру: вступ, три розділи, висновки, перелік використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 71 сторінка. Робота містить 4 таблиці, 19 рисунків, список використаних джерел – 43 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні уявлення про сутність криз у туристичній сфері» розглянуто етимологію і семантику поняття «криза», узагальнено історичний досвід країн, які зазнали кризових явищ, щодо відновлення туристичної галузі.

У другому розділі «Аналіз впливу криз на світовий та національний туристичний рух» проаналізовано розвиток сфери туристичних послуг в умовах епідеміологічної небезпеки та військових дій, визначено економічні збитки від кризи в туризмі.

У третьому розділі «Основні напрями виходу вітчизняної туристичної галузі з кризового стану» надано рекомендації щодо застосування методів антикризового управління, розробки нових туристичних продуктів у посткризовий період.

ВИСНОВКИ

1. У сучасних умовах різного роду кризи та кризові явища стали закономірним процесом. Жодну країну не обійшли різноманітні кризи. Проте, Україна за останні три роки двічі стикнулася з серйозними кризами. У березні 2020 року країну охопила пандемія коронавірусу COVID – 19, а 24 лютого 2022 року розпочалася війна, яка була спровокована широкомасштабним вторгненням росії на територію України. Під впливом зазначених подій країну охопила глибока криза. У самому загальному розумінні під кризами розуміються певні переломні ситуації, які призводять до зміни об'єкту та порушують його стійкий розвиток.

2. Аналіз фахових наукових публікацій дозволив автору сформулювати автору власне визначення явища, що досліджувалось: кризи в туризмі – це надзвичайні події, які загрожують туристичним операціям і пов'язаним з ними сферам бізнесу; шкодять репутації туристичних дестинацій щодо безпеки, привабливості та комфорту подорожуючих; порушують місцеву економіку туризму, послаблюють попит на туристичні поїздки. Щоб не допустити небажаних наслідків кризи слід своєчасно виявляти кризові явища та вживати заходів спрямованих на їх локалізацію.

3. Міжнародний туризм відчув на собі значний негативний вплив пандемії коронавірусу та війни росії проти України. Попит на ринку міжнародних туристичних послуг за останні два роки був невисоким, хоча результати туристичних напрямів виглядають неоднозначно внаслідок кризи, спричиненою коронавірусною пандемією. Якщо протягом 2017–2019 рр. відмічалось щорічне зростання до 1,5 млрд осіб туристів, то у 2020 р. відбулося зменшення туристичних прибуттів до рекордно низьких 400 млн. осіб. У другій половині 2021 р. спостерігалось помірне відновлення міжнародного туризму, що дозволило отримати 415 млн прибуттів. Аналіз динаміки та структури міжнародного туризму у 2019-2021 рр. дозволив нам зробити висновок, що міжнародний туристичний ринок розвивається паралельно з іншими сторонами міжнародних відносин, реагуючи на політичну, соціальну та економічну ситуацію.

4. Туристичний рух України також суттєво змінився. Унаслідок пандемії COVID – 19 скоротився в'їзд іноземних туристів на територію України, а також виїзд громадян України за кордон з туристичними цілями. Проте, через закриті кордони і численні карантинні обмеження протягом 2020 – 2022 років українці почали значно більше подорожувати власною країною. Найголовнішою перешкодою для розвитку туристичної сфери залишається поточна військова ситуація в країні, по закінченню якої спеціалісти прогнозують велику популярність та зацікавленість іноземцями турів як самою Україною, так і, зокрема, місцями ведення бойових дій.

5. З метою подолання кризи у національному туризмі вітчизняні та іноземні фахівці рекомендують розвивати нові напрямки та форми туризму, такі як Workations, соло-туризм, уїкенд-тури, велнес-туризм, онлайн-тури, прес-тури та інші туристичні продукти, що користуються популярністю у світі. Слід також впроваджувати нові технології, розширювати спектр туристичних послуг, підвищувати якість їх надання.

6. Прес-тур вважається найефективнішою формою співпраці туристичних операторів і агентів із засобами масової інформації задля відновлення інтересу людей до туризму у посткризовий період. У роботі надана схема підготовки і проведення прес-турів, охарактеризовані їх основні складові. Показано ланцюг ефективності такого PR-заходу як прес-тур для привернення уваги до туристичних можливостей конкретної дестинації.

7. Для відбудови туристичної сфери України та мінімізації збитків внаслідок пандемії і війни у роботі обґрунтовуються такі заходи:

- ✓ державна підтримка та стимулювання внутрішнього залізничного та авіасполучення (державні дотації відносно вартості квитків);
- ✓ продовження політики відтермінування сплати податкових і боргових зобов'язань підприємств туристичної сфери у межах об'єктивної можливості державного бюджету України;
- ✓ активізація заходів цифрової трансформації вітчизняної сфери туризму;
- ✓ запровадження прозорого механізму використання отриманих до місцевих бюджетів коштів від туристичного збору виключно на розвиток внутрішнього туризму і супутньої інфраструктури;
- ✓ проведення активної інформаційної кампанії задля підвищення інтересу до внутрішнього туризму, відпочинку на вітчизняних туристично-рекреаційних дестинаціях;
- ✓ координація зусиль міжнародних донорів, що активно надають підтримку туристичній галузі України.

Загальнодержавна реалізація всіх антикризових важелів сприятиме якнайшвидшій стабілізації діяльності суб'єктів туристичної сфери та досягнення ними довоєнного рівня.